

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

58. Quando pœnitentia imposita à Dataria pro aliquo matrimonio
dirimente impleri non potest, quæritur, an possit commutari ab Episcopo,
& contrahentes virtute dispensationis obtentæ matrimonium ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76393](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76393)

intento observandi legem : in hac tamen materia satisfactio Sacramentalis videtur ex alio capite requiri intentio : est enim satisfactio pars Sacramenti : sed omnia Sacramenta exigunt in adulto, ut valide recipiantur intentionem & voluntatem recipiendi : ergo cum satisfactio sit pars Sacramenti, non potest habere valorem in subiecto non solum non consentiente, sed dissentiente & resistente potest per voluntatem contrariam, qua vult non recipere Sacramentum in illa actione.

2. Sed libenter ego contrariae sententiae adhaereo, quam tuetur Sanchez in *summa*, tom. 1. lib. 1. cap. 13. n. 17. & Lugo de *Sacrament. poenitent.* disp. 25. sect. 3. num. 37. Quia non semper requiritur intentio in suscipiente Sacramentum eo tempore quo sunt omnia, quae componunt Sacramentum : unde dolor qui est pars Sacramenti potest haberi absque memoria praecedente recipiendi Sacramentum. Sic etiam dici potest de satisfactioe : nam illa postea non fit à poenitente tanquam à Ministro operante nomine Christi ; se solum fit ex obligatione & debito propter sententiam & praecipuum praecedens Confessarij : ad hoc autem ut fiat aliquid ex debito & obligatione, non requiritur, ut fiat ex animo satisfaciendi illi debito. Ergo &c.

3. Hinc infert Lugo ; quod licet poenitens in ieiunio non recordetur poenitentiae impositae, adhuc satisfaciatur ieiunando ex devotione. Et si alicui Confessarius imposuit pro poenitentia ieiunium, vel elemosynam disiunctim, & ipse dederit elemosynam cum intentione non adimplendi poenitentiam pro illam partem, sed ieiunandi postea : potest adhuc postea poenitens non ieiunare, quia reuera implevit disiunctim, quod à Confessario impositum fuit ieiunare, vel dare elemosynam.

RESOL. LVI.

Quae poenitentia iniungenda sit à Confessario ei, qui hominem necasset ? Ex part. 5. tract. 4. Ref. 43.

§. 1. AD hoc dubium ita respondet Comitulus in *respons. moral.* lib. 4. q. 11. n. 8. Haec meo quidem animo, salutaris esset, ut interfecti propinquissimum supplicem se abiceret, delictique veniam deprecaretur, ut illam illata damna sarciret, ut pro salute occisae singulis hebdomadis per annum integrum vnum saltem sacrificium, si tantum ei sit in bonis, fieri curet, ut singulis item hebdomadis elemosynam aliquam pro illius anima totum annum largiatur egentibus, ut per eundem annum aut Litanias, si legendi gnarus sit, aut si ignarus Beatissimae Virginis Orationem, seu Coronam quotidie flexis genibus recitet ; ut octavo quoque die per annum sacramento Poenitentiae sua peccata expiet, & singulis mensibus Eucharistiam sumat, ut in omni vita quotidie semel orationem Dominicam, & salutationem Angelicam pronunciet, terram genibus tangens pro anima occisi. Ita Comitulus. Vide etiam Homobonum de *casib. reser.* p. 2. cas. 3.

RESOL. LVII.

An si quis lucretur Indulgentiam plenariam, liber remaneat ab implenda poenitentia, medicinali imposita, à Confessario ?
Et quid si poenitentia non sit medicinalis ? Ex part. 10. tract. 12. & Misc. 2. Ref. 47. aliàs 46.

§. 1. Emanere liberum ab implenda poenitentia satisfactoria * alibi docui, quia Confessarius imponit poenitentiam, ut poenam ad satisfaciendum pro peccato : sublato debito totius poenitentiae, proventus fit
Tom. 1.

per Indulgentiam, cessat omnino fundamentum illius obligationis : sicut si condonaretur à Principe poena debita pro aliquo crimine, eo ipso cessaret obligatio imposita per sententiam Iudicis ad poenam aliquam pro illo delicto subeundam.

2. Difficultas est, quoad poenitentiam medicinalem. Et affirmatiue respondet Cardinalis Lugo de *Poenitentia*, disp. 27. num. 23. dummodo haec non sit simpliciter necessaria ad vitanda peccata futura, quia tunc Indulgentia non tolleretur hanc obligationem ; cum haec obligatio non oriatur ex praecipuo Confessarij, sed ex ipso iure naturali, quo obligatur homo ad vitandum peccatum suum futurum, & consequenter ad vitandum remedium : quod censetur moraliter necessarium ad vitandum peccatum, quam obligationem Confessarius non imponit, sed declarat. Ita Lugo ; cui adde Patrem Leandrum de *Sacram.* tom. 1. tract. 5. disp. 14. quest. 172.

3. Sed ego magis adhaereo negativae sententiae, quam nouissime tuetur Martinus de San Ioseph, in *Mon. Confess.* tom. 1. lib. 2. tract. 7. de *indulgentia* n. 7. vbi sic ait : *El que gana la Indulgencia plenaria de la Bula, o por otra concession, queda libre de cumplir qualquiera poenitencia, que le aya impuesto su Confessor, porque auiendo impuesto esta, como pena para satisfacer por los pecados ; cessando toda la deuda dellos por la Indulgencia plenaria que se gana, cessa la obligacion de la satisfacion impuesta por el Confessor. Y lo que mas es, que esta definido, in capite Cum ex eo, de Poenitentia & remissione donde se dice, que per Indulgentias enervantur poenitentiae iniunctae ; desto trate arriba in materia satisfactioe Sacramenti Poenitentiae, tractat. 27. num. 13. y lleué, que por las Indulgencias no se quita la poenitencia preferuatina de los pecados, que esta no obliga tanto por el precepto del Confessor, como por Derecho natural, por el qual deve el hombre evitar los pecados futuros ; pero añade probablemente Lugo loco citato que tambien cessara la poenitencia preferuatina, como ne sea simpliciter necessaria, para evitar los pecados futuros. Yo siento, que aceriada de qualquiera manera que parece conueniente para evitarlos, no cessa por la Indulgencia plenaria, porque la razon dada conuenice esto : y la Indulgencia no tiene que ver con los remedios, que se aplican para evitar los pecados : & argumentum bonum non fit ex dissimilibus. lege *Inter stipulationem*. 82. §. *Sacram. verb. sea hac dissimilia*, ff. de *verb. oblig.* & à diuersis non fit illatio, lege *Papinianus exuli*, ff. de *Minoribus*. Huc utque Martinus, cuius sententiae ego vt dixi magis adhaereo tanquam communi. Vide Caspensem in *Curs. Theol.* tom. 2. tr. 24. disp. 8. sect. 6. n. 46.*

RESOL. LVIII.

Quando poenitentia imposita à Datario pro aliquo matrimonio dirimente, impleri non potest, quaritur, an possit commutari ab Episcopo, & contrahentes virtute dispensationis obienta matrimonium inire ?
Et pro praxi huius questionis alia diuersa difficultates in exemplum adducuntur. Ex part. 7. tract. 10. & Misc. 1. Refol. 9.

§. 1. Negatiue respondet P. Thesaurus in *praxi de poenit. parte prima, cap. secundo*, quia poenitentiae quae debent praecedere actum dispensationis, sapiunt formam, & sunt loco compositionis. Sed aliquis posset dicere, quod dictae poenitentiae sapiunt formam, quando in propria specie adimpleri possunt, ita vt dispensatio ante adimpletas
F f 3 poeniten

Sup. hoc in Refol. 1. not. praeteritae. in Ref. 2. §. 1. ad lin. 4. & in §. Nec obstat, ad medium, & supra in Ref. 7. cursum in §. 2. post mediū, à verb. Dicitur author. & in to. 5. tr. 1. ex lata doctrina Refol. 2. or. in fine, ver. intelligendo tamen.

TON
COPIA
1511
III

pœnitentias, vel iis penitus omiſſis, ſit proſus inu-
alida, & nulla ex defectu iurisdictionis; ſecus au-
tem dicendum videtur; quando ex neceſſitate, vel
iuſta cauſa adimpleri minimè poſſunt, tunc enim ex
benigna mente Pontificis, & rationabili eius præ-
ſumpta voluntate, non videntur ita formam ſapere
in propria ſpecie, quin non poſſint per æquipollens
præuia commutatione ab Epifcopo facta ante diſ-
penſationem compleri. Probatum primò, in motu
proprio Clementis VIII. de largitione munerum,
Religioſis interdicta, decernitur, vt recipientes mu-
nera ab iſtis, reſtitutione ipſa realiter non facta, ne-
que in foro conſcientiæ abſolui poſſint. Et tamen
Souſa in eius expoſitione *num. 96.* aſſerit, Reſerua-
tionem hanc eſſe intelligendam quoties moraliter
poſſint reſtituere.

2. Secundò in motu proprio Gregor. XIII. de
datis, vel acceptis pro iuſtitia, vel gratia à Sede Apo-
ſtolica obtinenda, habetur, nullum eſſe admitten-
dum ad abſolutionis gratiam, niſi prius erogatum
ſit pauperibus, quantum ille dederit, vel acceperit.
Et tamen Nauarr. in *Comment. illius, num. 38.* ait,
eos poſſe abſolui, qui præ impotentia excuſantur à
reſtitutione. Idemque ſentit Molina, *tom. 1. de Iu-
ſtitia diſputat. 92. colum. 3. verſ. Pona.* Quo loco ha-
bet, motum hunc eſſe intelligendum, quando abſol-
uendus eſt potens reſtituere, & per illum ſtat quomi-
nùs reſtitutio ſequatur.

3. Tertio Tridentinum, *ſeſſ. 25. de Reform. cap. 12.*
habet, detrahentes decimas eſſe excommunicandos,
neque ab hoc crimine eſſe abſoluendos, niſi plena
reſtitutione ſecuta. Et tamen Nauarr. in *Summ. cap.
de cinoſeſtimo, numero 59.* Molina *tom. 3. de Iu-
ſtitia diſputat. 756. in fine.* Manu. 1. *tom. ſumm. ca-
pit. 87. num. 8.* Hentiquez *libr. 10. de excomm. capite
vigeſimo-oſtavo, numero primo, Comment. littera R.*
exiſtimant, Decretum hoc eſſe tantum intelligen-
dum, quando is, qui decimas defraudauit eſt potens
commode reſtituere.

4. Nota, quod in dictis locis, Pontifices, & Con-
cilium Tridentinum vtuntur ablatiuo abſoluto, &
particula, *Niſi*, quæ quidem conditionem indu-
cit ex *leg. aſtatore Digest. de condit. & demonſtrat.
& ex leg. obligationum. §. conditio Digest. de oblig.
& cond. & ex leg. fideicommiſſ. Digest. de legat. 3.*
& notat Barbola in *leg. Tria, numero trigefimo-ſexto,
ſolut. matrimon.* Conditio verò importat & indu-
cit formam, vt patet ex *lege Memmius Digest. de con-
dit. & demonſtrat.* & notat Felinus in *capit. deli-
cta, numero ſexto, de reſcript.* Valquius *de ſuc-
ceſſ. creat. libr. primo, §. quarto, numero vigeſimo-ſexto,
Crauetta volum. 5. conſ. 930. numero ſeptimo, & alij.*
Et tamen, hoc non obſtante, ex omnibus ſupradic-
tis apparet, quod ſi Confeſſario fuerit limitata fa-
cultas, vt non poſſit abſoluere, niſi prius ſatiſfacta
parte, vel adimpletis quibuſdam conditionibus, ad-
huc tamen poſteſt abſoluere ſi Pœnitens ſit morali-
ter impotens ad ſatiſfaciendum, neque poſſit adim-
plere dictas conditiones. Ergo à fortiiori idem di-

endum videtur, in noſtro caſu, commiſſa viden-
tur poſteſtate à Dataria diſpenſandi in aliquo impedi-
mento Matrimonij præſcripta aliqua pœnitentia,
quæ præcedere debeat actum diſpenſationis; poſſe
adhuc diſpenſari, ſi pœnitentia illa ex graui morbo
vel alia iuſta cauſa adimpleri in propria ſpecie non
poſſit, commutante Epifcopo dictam pœnitentiam
in aliud opus ſimile, adimplendum ante
actum diſpenſationis, non enim credibile eſt, in ca-
ſu de quo loquimur, velle Summum Pontificem
obligare ad impoſſibile, & denegare beneficium diſ-
penſationis ei qui non ex defectu voluntatis, ſed
ex impotentia pœnitentias iniunctas in propria ſpe-
cie adimplere minimè poſteſt. Itaque dicendum eſt,
pœnitentias impoſitas à Dataria, formam quidem
ſapere, quia neceſſariò adimplendæ ſunt, vel in
propria ſpecie, ſi poſſunt, vel per æquipollens, ſi
non poſſunt præcedente commutatione Epifcopi.
Et hanc ſententiam in terminis ait Pater Theſaurus,
vbi ſuprà, docuiſſe M. Antonium Gementem in
Praxi, cap. 20. (in meo Codice eſt 25.) *numero ſe-
cundo*, qui teſtatur ita fuiſſe reſcriptum ab Vico.
Sed hæc omnia diſputationis cauſa dicta eſſe volo;
nolo enim ſtylo, & praxi Datarie, & Pœnitentia-
riæ aduerſari.

RESOL. LIX.

An Epifcopus ex iuſta cauſa poſſit commutare pœni-
tentiam à Pontifice impoſitam? Ex part. 9. tract. 9.
& Miſc. 4. Refol. 11.

§. 1. **C**Aſus eſt pro diſpenſationibus, quæ obli-
gentur in Pœnitentiaria; & affirmatiue reſ-
pondet Homobonus *de Bonis in Conſultat. Conſ. Conſe-
cient. volum. 2. part. 5. reſp. 148.* vbi ſic ait: Vicarius
cuiusdam Epifcopi, cui delegata eſt matrimonialis
diſpenſatio, quaſiuit an commutare poſſit pœnitentiam
à Summo Pontifice iniunctam viro inſeſculo
nobili, & delicato, vt operam ſuam in fabricam
Eccleſiæ conferat, &c? Reſpondi affirmatiue: Nam
neceſſitate vrgente, aut vtilitate ſuadente, pium eſt
interpretari, ſuperiorem facultatem commutandi
aut etiam ipſam pœnitentiam relaxandi concedere, ſi
impoſſibilis, aut etiam difficilis, videtur; ex Gloſſ.
in *capit. Tempora, vigeſimaſexta, quaſtione ſeptima.*
Ita ille. Facit etiam pro hac opinione alia Gloſſa
in *capit. Latorem 33. quaſtione ſecunda*, Vide etiam
Zerolam in *praxi part. 1. ver. Pœnitentia quaſtione
ſecunda*. aſſerentem, ſtante iuſta cauſa, poſſe Epif-
copum mutare pœnitentiam impoſitam à Papa. Sed
hoc intellige cum Valero in *Differentiis vtriuſque ſe-
ri ver. Diſpenſatio different. 5.* Si fiat cum vrgenti
cauſa, & non ſit facilis aditus ad ſuperiorem, qui
pœnitentiam impoſuit. Ego alibi hanc quaſtionem
pertractaui; & quia Praxis Pœnitentiæ eſt in con-
trarium, non auſus ſum affirmatiue ſententiæ adha-
rere: idè tu cogita.

In indice primo huius Tom. 1. vide Appendicem ad hunc Tract. 6. vbi reperies alias paucas qua-
ſtiones miſtas, & diſperſas per alios Tom. Tract. & Ref. que ſimul pertinent ad
hunc Tract. 6. de Satisfactione Sacramentali.